

Det er dejligt at være stor

*Af professor Lars Bo Langsted
Aalborg Universitet*

Det er dejligt at være stor. Det er dejligt at have en dominerende stilling på markedet. Men det kan også give problemer at være så stor, at man fristes til at få ejerfornemmelser og føle markedet som "sit". Sker det kommer man let i karambolage med hensynet til den frie konkurrence.

Konkurrencelovens § 11 fortæller os således indledningsvist, at "det er forbudt for en eller flere virksomheder mv. at misbruge en dominerende stilling"

Reglen er således bygget op som en to trins raket, hvor man først skal afgøre om virksomheden har en dominerende stilling, og dernæst om denne stilling konkret misbruges.

Til at træffe afgørelse i disse spørgsmål har vi Konkurrencerådet, hvis afgørelser kan indbringes for konkurrenceankenævnet. Konkurrencerådet har nok at se til, og mange brancher og erhverv påvirkes af afgørelserne derfra. Alene i år, har Konkurrencerådet behandlet så forskellige brancher som Praktiserende dyrlæger, Carlsbergs standardaftale med horeca-sektoren (der består af barer, cafeer, musiksteder, natklubber, hoteller og restauranter m.v., hvor der udskænkes fadøl og/eller flaskeøl.) og hele tre sager om autoriserede bilimportørers angivelige misbrug af deres dominerende stilling på især markedet for originale reservedele.

Afgørelsen af om en virksomhed har en dominerende stilling vil normalt blive truffet på baggrund af virksomhedens markedsandel på det relevante geografiske marked – f.eks. Danmark.

Konkurrencerådet har således i afgørelsen vedrørende Mazda Motor Danmark fastslået, at virksomheden på markedet for originale reservedele havde en andel på mere end 75 % og hvis beregningen bygger på markedet for alle reservedele af en "tilsvarende kvalitet" er andelen mindre end 35 %. Rådet fremhæver dog her, at denne sidste beregning omfatter alle reservedele, der er mærkeneutrale og som kan anvendes på både Mazda-biler og andre biler. Alligevel når rådet frem til, at Mazda har en dominerende markedsandel »på en række af de selvstændige enkeltmarkeder, som markedsstillingen skal vurderes på.«

For Toyota Danmarks vedkommende lægger rådet vægt på, at Toyota Danmark har eneret til at udstede autorisationer som Toyotareparatør i Danmark, og at denne eneret udgør et »de facto monopol« på markedet for autoriserede Toyotareparationer i Danmark, »hvilket er at ligestille med et lovfæstet monopol.« Også her er der således tale om en dominerende stilling.

Endelig når rådet frem til samme konklusion med hensyn til Pradan Auto Import A/S, der er ansvarlig for salgs-, service og marketingsorganisationen for så vidt angår Skoda i Danmark. Pradan har et forhandlernet med 56 autoriserede udsalgssteder og 71 autoriserede værksteder. Pradan har som den eneste mulighed for at autorisere reparatører og forhandlere som henholdsvis autoriserede Skoda-reparatører og Skoda-forhandlere. Ser man på

markedsandelen for reservedele er denne 77,4 % for så vidt angår det samlede salg af originale Skoda reservedele, og ser man på salget til autoriserede Skoda-reparatører, som er de eneste, Pradan sælger til, er andelen tæt på 100 %. Ikke overraskende, at rådet fandt, at der var tale om en dominerende stilling.

Og hvorledes havde de tre firmaer så misbrugt denne dominerende stilling?

Mazda havde overfor reparatørerne meddelt, at Mazda fremover agtede at komme på uvarslede kontrolbesøg, hvor kontrollanterne skulle have adgang til alle dele af forretning, værksted og reservedelslagre. Mazda begrundede dette med, at man var nødt til at beskytte sig mod piratkopiering og varemærkefalsk, og at der derfor var tale om et både rimeligt og lovligt middel. Det var Konkurrencerådet langt fra enig i. Det meddelte Mazda Motor Danmark, at »det udgør et misbrug af dominerende stilling på markedet for salg af originale reservedele til Mazda-biler i Danmark, når selskabet via kontraktforholdet tiltager sig kontrolbeføjelser, der ikke er sagligt begrundede og proportionale i forhold til beskyttelsesinteressen, og derfor må anses for urimelige forretningsbetingelser i strid med konkurrenceloven...«

På den baggrund påbød Konkurrencerådet Mazda, at

- »varsle kontrolbesøg hos autoriserede forhandlere og reparatører, med et varsel på ikke mindre end tre hverdage«
- »ophøre med at undersøge lokaler eller dele af lokaler, hvor indehaveren har angivet, at der ikke findes reservedele med Mazdas varemærke«
- »informere alle nuværende og kommende autoriserede forhandlere og reparatører om dette påbud«

Afgørelsen, der er truffet i onsdags, kan indbringes for Konkurrenceankenævnet inden 4 uger efter, den er meddelt parterne. Det vides endnu ikke om Mazda har påklaget den. Hvis kendelsen påklages kan Konkurrenceankenævnet beslutte, at anken har opsættende virkning, men udgangspunktet er, at dette ikke er tilfældet.

Toyota Danmark A/S fandtes af Konkurrencerådet at have gjort sig skyldig i misbrug af sin dominerende stilling ved at have tvunget en autoriseret Toyota-reparatør til at acceptere at skulle betale erstatning for angivelige kontraktbrud ved at have truet med at opsiges reparatørkontrakten uden reel mulighed for prøvelse, bl.a. på grund af den meget korte tidsfrist, der blev givet. Derudover havde Toyota gennem sin Financial Services forhindret autoriserede reparatører, der ikke samtidig var autoriserede forhandlere, i at lease låne-biler til kunderne på samme vilkår som de autoriserede reparatører, der samtidig var autoriserede forhandlere. Endelig havde Toyota Danmark forskelsbehandlet de autoriserede reparatører, der ikke samtidig var autoriserede forhandlere i relation til skiltning.

Dette fik Konkurrencerådet til at udstede følgende påbud til Toyota Danmark:

- »ikke at true autoriserede reparatører med opsigelse/ophævelse af reparatørkontrakter i tilfælde, der ikke kan berettige en opsigelse/ophævelse«
- »Ikke under trussel om opsigelse/ophævelse af reparatørkontrakten, i tilfælde der ikke kan berettige en opsigelse/ophævelse, at kræve autoriserede reparatørers erkendelse af, at have gjort sig skyldig i kontraktbrud – og ikke at kræve accept af betalingskrav som følge heraf«
- »Ikke at give så korte frister for erkendelse af kontraktbrud og betalingskrav som følge heraf, at de autoriserede reparatørers mulighed for prøvelse udelukkes«
- »Ikke at forskelsbehandle autoriserede reparatører og autoriserede reparatører, der tillige er forhandlere, hvad angår leasing af biler hos Toyota Financial Services«
- »At håndhæve reglerne for skiltning af autoriserede reparatører ens for alle autoriserede Toyota-reparatører«

Toyota Danmark har indbragt afgørelsen for Konkurrenceankenævnet, der foreløbigt har bestemt, at indbringelsen ikke skulle have opsættende virkning.

Endelig have Pradan Auto Import A/S anvendt et kompliceret rabatsystem i forhold til de autoriserede Skoda-reparatører. Systemet gik ud på at man med baggrund i tidligere køb fastsatte en "købsmålsrabat" for hvert enkelt kvartal. Nåede man som reparatør dette købsmål fik man ret til 5 eller 6 % »markedsføringstilskud« af det totale køb i det indeværende kvartal, ligesom man fik ret til »ekstrarabat« på såkaldte servicedele – trinvist stigende med op til 5 % rabat på sidste del af købet, og fik man endelig aftaget flere reservedele end sit købsmål, fik man ret til yderligere 3 % af den del af købet, der oversteg købsmålet.

Konkurrencerådet har i sin afgørelse lavet en beregning, der viste, at en reparatør, der havde et købsmål på kr. 908.212,50 og havde købt dele for 800.000 kr. ved at placere en ordre på de sidste 108.212,50 ville opnå at få udbetalt en samlet rabat på kr. 60.906,32, hvorimod han intet ville få, hvis ikke målet blev opnået. Det er i sandhed svært at forestille sig at en reparatør under sådanne vilkår skulle købe reservedele hos en anden leverandør.

Rådet slutter da også eksemplet af med at konstatere, at »de vilkår er umulige for de alternative leverandører at konkurrere med. Rabatsystemet har således objektivt til formål, at Pradan fastholder deres meget store andel af salget til de autoriserede reparatører«

Konklusionen blev således også her, at virksomheden havde misbrugt sin dominerende stilling i strid med konkurrencelovens § 11.

Denne afgørelse er ikke påklaget til Konkurrenceankenævnet.

Som det er fremgået er det kun fantasien, der sætter grænser for de meget forskellige måder, man kan udnytte sin dominerende stilling på markedet.

Konkurrencerådets afgørelser, herunder de her omtalte tre afgørelser, kan alle findes på Konkurrencestyrelsens hjemmeside på adressen: www.ks.dk/konkurrence/afgoerelser/